

A lépések háttere

A kiadványban olyan szenegáli lépéseket, mintákat mutatunk be, melyek egyszerre nyújtanak hatékony példát az éghajlatváltozás fékezéséhez és a fejlődő térség helyi gazdaságának és társadalmának fenntartható fejlődéséhez. A kiadványban nyolc szervezet képviselőjének történetét mutatjuk be a fenntartható vízhasználathoz, gyümölcs-, rizs-, gabona- és zöldségtermesztéshez kapcsolódva.

A Reflex Környezetvédő Egyesület együttműködve az Európai Klímaszövetség és a Magyarországi Éghajlatvédelmi Szövetség tagjaival azon fáradozik, hogy olyan helyi önellátáshoz kapcsolódó fejlesztéseket kezdeményezzen, melyek úgy segítik a közösségeket a változó körülményekhez való alkalmazkodásukban, hogy közben jóval kisebb környezetterheléssel járnak.

Éghajlatvédelmi
Szövetség

a mi világunk
a mi méltóságunk
a mi jövőnk

2015 a Fejlesztés
Európai Éve

A „Fair Falvak – Méltányosan helyben” projektet az Európai Unió EuropeAid programja támogatja, a projekt részei nem tükrözik a támogató álláspontját.

A kiadvány a Palatia Nyomdában készült Győrött, a Reflex Környezetvédő Egyesület megbízásából.

A kiadványban felhasznált fényképek a Klimabündnis Austria, a Horizont3000 és a Welthaus Dizese Graz-Seckau gyűjteményéből származnak.

A kiadványt 100% újrahasznosított rostból készült papírra nyomtattuk.

www.reflexegyesulet.hu
www.eghajlatvedelmiszovetseg.hu
www.facebook.com/KlimaveddVelem

Szenegál

A Nyugat-Afrikában található Szenegál területe 196.722 km², lakossága 12,21 millió fő, a fejenkénti éves bruttó nemzeti termék pedig 970 USD. Szenegál – 47 másik nemzettel együtt – még 2014-ben is szerepelt az ENSZ LDC-csoportjában, azaz a legkevésbé fejlett országok sorában. Területének kétharmada a Száhel-övezetbe tartozik; az évi átlagos csapadékmennyiség a júliustól szeptemberig tartó esős évszakban hullik. Lakosságának mintegy 70%-a foglalkozik mezőgazdasággal.

Szenegálban már most érezhetőek az éghajlatváltozás hatásai. Komoly problémát okoz a vízhiány, a helyzetet pedig tovább nehezíti a sivatagosodás valamint a talaj erodálódása, elhomokosodása. A talaj szempontjából súlyos terhelést jelent az erdőirtás, illetve a mogyoróültetvényekre jellemző extenzív mezőgazdálkodás.

Szenegál éves csapadékmennyisége átlagosan 686 mm, ami a magyarországi átlaghoz hasonló, viszont csapadék szinte csak az esős évszakban - július és szeptember közt - hullik.

A projektgazda az **APROVAG**, azaz a Gambia-folyóvölgyi termelők egyesülése. A női csoportok banán, rizs és zöldség termesztéséhez és feldolgozott banántermékek piaci értékesítéséhez kapnak támogatást.
www.aprovag.org

Banántermesztés – az önállóság kulcsa

Banántermelő szövetkezetek fejlesztése és az élelmiszer-előállítás támogatása

A kétgyermekes Germaine Ndione története: *„A falum neve Ngene. Olyan emberek alapították, akik banán- és zöldségültetvényeik számára jobb termőtalajt keresve Szenegál száraz területeiről költöztek erre a vidékre.”* Germaine egy női szervezet képviselője, mely a kistermelők érdekérvényesítését segíti Tambacoundában. Az APROVAG Szövetkezet az ültetésben, a betakarításban és a termékek eladásában segít. A projekt öntözőrendszer illetve biokomposztáló kialakítását, valamint a banán ecetként és bébiételként történő feldolgozását támogatja.

„Tevékenységünkkel hozzájárulunk az ország banánellátásának függetlenítéséhez. A jövőben kevesebb banánt kell a szomszédos államokból importálnunk; ezenkívül saját zöldségeskerteket művelhetünk, és új élelmiszerfajtákat termeszthetünk. Egészséges élelmiszereket állítunk elő, amit magunk fogyasztunk el és magunk is értékesítünk.”
2014-ben négy tonna élelmiszert termelt: *„Bevételem a családi kasszát gyarapítja és hozzásegít ahhoz, hogy megvalósíthassam vágyaimat.”*

*„ Nungi suxaali mbëjum banana gi. Raax si
dolli mën nañu bay sunu ay lejum ndax yaatal
suñu lekk. Ay meññënt yu seelë lañuy bay.
Dina ñu si lekkë, jaay si.” (Germaine Ndione)*

*„Hozzájárulunk az ország banánellátásának
függetlenítéséhez. Ezenkívül saját
zöldségeskerteket művelhetünk, és új
élelmiszerfajtákat termeszthetünk. Egészséges
élelmiszereket termelünk, melyeket magunk
fogyasztunk el és magunk értékesítünk.”*

Biohibiszkusszal

a vállalkozói szellemért

A Kaffrine régióban született Guèye Cissé, egy vidéki - női jogvédő - egyesület elnöke. Többgyermekes anyaként ma Nganda-ban él, faluja élénk határ menti kereskedelmet folytat a szomszédos Gambiával. Bár a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás több lehetőséget is kínál a település számára, ugyanakkor az éghajlatváltozás hatásai komoly gondokat okoznak mind az ott élők, mind pedig a környezet számára. Nganda lakossága 2.000 fő, szegénységi rátája 63,8 %-os.

Az Interpenc szervezet a Biohibiszkusz név alatt futó termelési és értékesítési programmal segíti a női csoportok érvényesülését. A projekt a falusi vállalkozói szellem kialakítását és megerősödését célozza meg; egyúttal támogatja a hibiszkuszcserejék fenntartható módon történő termesztését és feldolgozását. *„Női szervezetünk 35 tagot számlál. A nagyobb jövedelmezőség kedvéért teljesen feladtuk a tradicionális növényi kultúrákat - mint amilyen a mogoró is - a hibiszkusz kedvéért. A hibiszkusz kilogrammonkénti ára háromszorosa az itt hagyományos gabonaféléknek. A programnak köszönhetően a termelők vetőmagokkal és talajműveléssel kapcsolatos továbbképzésen is részt vehetnek.”*

Az **Interpenc** szervezet hibiszkusz értékesítési projektekkal foglalkozik.

A vidéki nők vállalkozóvá válásának támogatása

„ Bayyi nañu bay yu melni gerte. Leegi bisaap lañuy bay ndax mo ëppë xaalis. Njëgu kilo bisaap mët na ñetti yoon bu dugub gi. Porosč bi tamiit bi dina jrngal baykat yu jügeen yi niñuy amme jüw gu baax ak niñuy lig géeyč suuf si.” (Gučye Cissé)

„ A nagyobb jövedelmezőség kedvéért teljesen feladtuk a tradicionális növényi kultúrákat - mint amilyen a mogyoró is - a hibiszkusz kedvéért. A hibiszkusz kilogrammonkénti ára háromszorosa az itt hagyományos gabonaféléknek. A programnak köszönhetően a termelők vetőmagokkal és talajműveléssel kapcsolatos továbbképzésen is részt vehetnek.”

Az **Enda Santé** egyesület – a növényi alapú gyógyászati készítményekkel kapcsolatos projektek mellett – a kiegyensúlyozott táplálkozáshoz valamint a HIV/AIDS témakörhöz kapcsolódó képzéseket tart. A projektet az ENDA Tiers Monde nemzetközi szervezettel közösen bonyolítja. www.enda-sante.org

A kép jobb szélén Maimouna Dione

Zöldségek, gyógynövények és ökoturizmus

Gyógynövényekkel és zöldségekkel az egészséges táplálkozásért

A Thiès régióban élő Maimouna Dione az 1.500 tagot számláló Copronat szövetkezet tagja. A Copronatot 1995-ben hozták létre a környék védőszentjéről elnevezett „Keur Cupaam” természetvédelmi terület gondozására. Az oltalom alatt álló terület vonzáskörzetében található nyolc falu 40 ezer lakosa nagy kihívás előtt áll: az éghajlatváltozás következtében a talaj kiszáradt, a növények elpusztultak. Az Enda Santé az újraerdősítésben illetve növényi kultúrák és gyógynövények termesztésében, értékesítésében nyújt segítséget a Copronatnak. Tízféle hagyományos gyógynövényfajtát árusítanak.

„Korábban alig volt jövedelmem. Most tíz magaságást gondozok és a nyereség egy részét is megkapom. A kertben hagymát, paradicsomot is termeszthetek magamnak, és az európai turistákat fogadó tábor vendégeinek. A termékek egészségesek és jól illeszkednek az ökoturizmust támogató projekthez.”

„ Sopeeku jawji ray na grncax gi, wawal suuf si. Dañuy jëmbët ay garab, bay ay xeetu lejum az bees ak a y grncax yuy faj yu ñuy jaay turist yi.” (Maimouna Dione)

„ Az éghajlatváltozás következtében a talaj kiszáradt, a növények eltűntek. Mi újratelepítjük az erdőket, ráadásul különféle új zöldség- és gyógynövényfélésegeket termesztünk, amit az európai ökoturistáknak is eladunk.”

Az **Asafodeb** a vidéki lakosság képzését támogatja. Emellett nagy hangsúlyt fektet az alternatív energiával – mint pl. a biogáz – kapcsolatos ismeretterjesztésre is.

Harcban az írástudatlanság felszámolásáért

Küzdelem az analfabetizmussal - a vidéki nők oktatása

Fatou Mbengue a Szenegál közép-nyugati régiójában található Niakhip faluban él. A csökkenő csapadékmennyiség miatt a mezőgazdasággal és állattenyésztéssel foglalkozó parasztok jövedelme egyre alacsonyabbá vált.

Fatou a Szolidaritás és Fejlődés nevet viselő női egyesület elnöke. Férje halála óta egyedül neveli nyolc gyermekét. *„Mielőtt az Asafodeb munkatársai idejöttek volna, írástudatlan háziasszony voltam. Az esős évszakban zöldséget termesztettem, de az ebből származó jövedelmem nem volt elegendő a gyerekek iskoláztatására és gyógykezelésére. A szervezet projektjének köszönhetően a zöldségültetvényből származó bevételem megnőtt. Már nem vagyok analfabéta; tudok olvasni, számolni és a napi kiadásomat, bevételemet könyvelni. Mindezt tanfolyamokon tanultam meg. Azóta kevesebb pénzt költök el a helyi ünnepeken, fizetni tudom a gyermekeim továbbtanulását; sőt, a magánórák havi (kb.) 30 eurós összegét is elő tudom teremteni. Most már szülőként és polgárként is pontosan ismerjük jogainkat és kötelezettségeinket.”*

*A köles
betakarítása*

**„ Bekoor gi defa wañi am-am mu baykat
aak sɔmmë yu néew doole yi. Porose bi
suxaali na sama mbejub lejum. Legi
mën na jangë, mën na xayma li may
ligeey.” (Fatou Mbengue)**

**„ A csökkenő csapadékmennyiség miatt a
mezőgazdasággal és állattenyésztéssel
foglalkozó parasztok jövedelme egyre
alacsonyabbá vált. A projektnek
köszönhetően a zöldségültetvényből
származó bevételem megnőtt. Most már
tudok olvasni, számolni és könyvelni is.”**

A Caritas Kaolack gyümölcs, zöldség és kesudió ültetésével foglalkozó projektek megvalósulását támogatja.
www.caritas.sn

Fenntartható vízgazdálkodás - nagyobb terméshozam

Fenntartható vízgazdálkodás

Ami Kor Szenegál nyugati részén, Fatick régióban él. A terület mezőgazdaságát extenzív gazdálkodás, állattartás és az erdők túlhasználata jellemzi. Mindezt tovább tetézik az éghajlatváltozás közvetlen hatásai is, mint amilyen az egyre csökkenő csapadékmennyiség.

Ami 59 éves, gondoskodnia kell a megélhetésükről; a munkában két gyermekére még nem számíthat. „A Caritas projektnek köszönhetően 1,5 hektáros zöldségeskertünk nemcsak drótkerítést és kutat, de egy 40 m³/óra teljesítményű napelemes szivattyút is kapott. A veteményesünket sújtó vízhiány már a múlté. Korábban jóval több munkával is csak öt zsák hagyma termett egy szezomban. A napjaimat folytonos öntözéssel és a kert környékén kóborló állatok távoltartásával töltöttem. Most 15 zsák hagymám van. Régebben a városba kellett mennünk friss zöldségért, most jut bőven nekünk is, eladásra is. A jövőben rizst is szeretnénk ültetni, hisz helyünk van elég és a projektnek köszönhetően a vízünk is egész évben biztosított.”

„ Porose bi tax na ba mëna giriyaas sama tool bi, gass si ab teen, raax si dolli si am pomp buy jëfandikoó jant wi. Xamatu nú lan moy ñakkub ndox.” (Ami Kor)

„ A projektnek köszönhetően 1,5 hektáros zöldségeskertünk nemcsak drótkerítést és kutat, de egy napelemes szivattyút is kapott. A veteményesünket sújtó vízhiány már a múlté.”

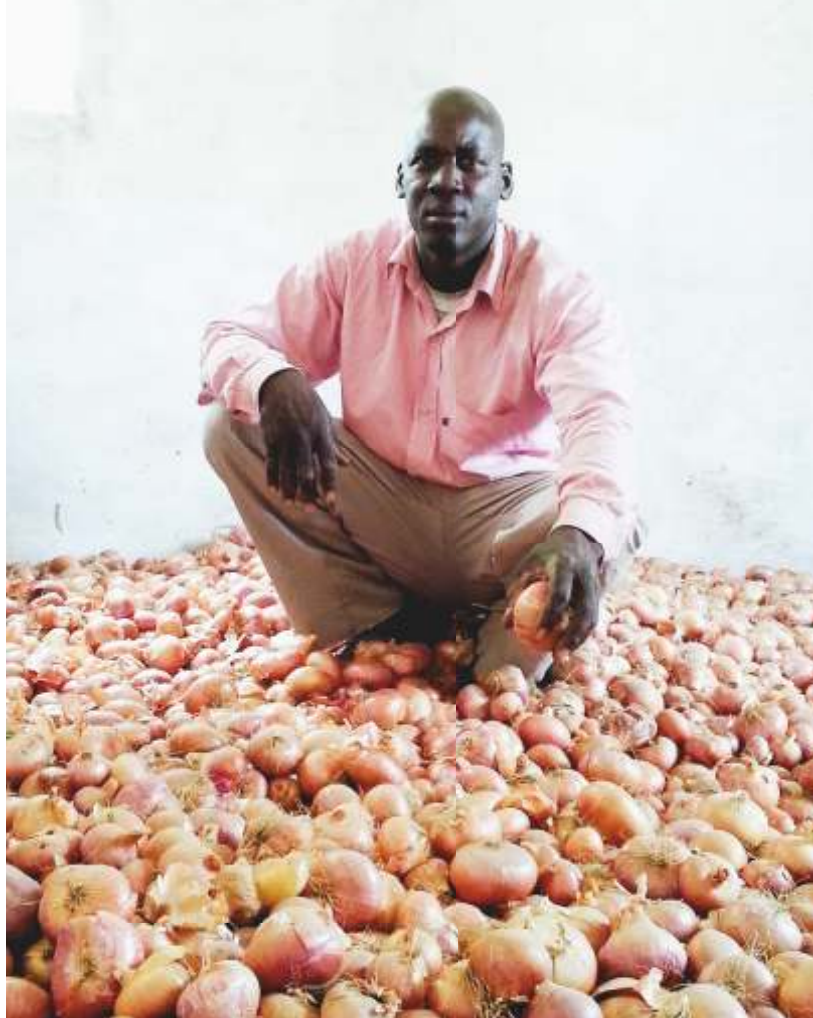
A **Sappat** több mint 2.400 családot egyesít. A vállalkozói kezdeményezéseket mikrohitelekkel támogatja.

A vidéki fiatalok támogatása

Az önállósuló vidéki lakosság támogatása

Ablaye Faye 43 éves, nős, hat gyermek apja. Bakamak községben él, Fatick régióban; Szenegálban itt a legmagasabb a szegénységi ráta. *„Az éghajlatváltozás miatt kevesebb a csapadék, ami a termés csökkenéséhez vezetett. Ennek következtében pedig veszélybe került a lakosság élelmiszerbiztonsága.”*

Sok falusi fiatalhoz hasonlóan - alkalmi munkavállalóként - Ablaye Faye is szerencsét próbált a városban. Egy éve azzal az elhatározással tért vissza falujába, hogy zöldségtermesztéssel foglalkozni. *„Ha az ember mezőgazdaságból akar megélni, nem várhat az esőre; alternatívát kell keresnie. Kútra és drótkerítésre van szüksége, ám ezeket a kistermelők többsége nem engedheti meg magának. Számomra a Sappat termelési-eszköz-támogatása tette lehetővé, hogy saját parcellán gazdálkodjak. Az éves termésem száz zsák hagyma, ami a térségünkben rekordnak számít. Eredményeimet látva sok helyi fiatal meggyőződésévé vált, hogy a zöldségtermesztés jó megélhetési forrást biztosíthat a jövőben.”*

*„ Sopeku jawji tax na ba taw yi wañeku. Nakkub ndox mi moy indi naweet gu nakari. Wante roose gi dimbale nama ba ma mēna góob lu bëri. Xale yu góor yi ak xale yu jigéen nu dëkk bi gëm nañu ne mbeyub léjum mēn indi jokkute.”
(Ablaye Faye)*

„ Az éghajlatváltozás következtében kevesebb a csapadék, ami a termés csökkenéséhez vezetett. A vízgazdálkodás megoldásának köszönhetően azonban rekordtermést takaríthattam be. Sok helyi fiatal meggyőződésévé vált, hogy a zöldségtermesztés jó megélhetési forrást biztosíthat a jövőben.”

17

A projekt mögött a Szenegál középső részén működő - decentralizációval és fejlesztési kérdésekkel foglalkozó - **Symbiose** nevű szervezet áll.

Talajvédelem és zöldségtermesztés

A civil társadalom támogatása

Ousmane Touré tanár Kaolackban. Ő koordinálja a közösségi tanácsadást, segíti és támogatja a paraszti szervezeteket. *„A gazdálkodókkal közösen keresünk megoldásokat arra, miként folytathatják munkájukat az éghajlatváltozás egyre erősebben érzékelhető hatásai közepette.”*

Az olyan termények, mint a földimogyoró, rendszeres öntözést igényelnek. Az eső azonban egyre rendszertelenebbül érkezik, s a lehulló csapadék mennyisége is mind kevesebb. Hagyományos mezőgazdasági ágazatok mennek tönkre, a lakosság elszegényedik. A múltban ráadásul a természeti erőforrásokkal, erdőkkel sem igazán bántak kíméletesen.

„A projektnek köszönhetően pozitív hatást gyakoroltunk a helyi mezőgazdaságra: saját faiskolánk segítségével erdőket telepítünk újra, így hozzájárulunk a talaj védeleméhez. Gátakat emeltünk, hogy felvegyük a harcot a talaj elszikesedésével, és rizstermesztéssel kapcsolatos képzések folynak. Három kutatófűrtünk, vízkészleteinket csepegtető öntözéssel óvjuk. Olyan új területeken is tapasztalatokat szertünk, mint a méhészet. Most ismét több szarvasmarhát és újfajta tyúkokat tartunk.”

„ Nungi jëmbët ay garab, di aar suuf si. Tabax nañu ay diigë ngir xeex xorom si. Raax si dolli, nungi ñuy taggat si walu mbeyub ceeb. Tabax nañu ñetti teen, te nungi yaaxanal ndox mi ak rosče bi.”

(Usmane Touré)

„ Saját faiskolánk segítségével erdőket telepítünk újra, így hozzájárulunk a talaj védeleméhez. Vannak gátjaink a talaj szikisedése ellen, és képzésünk a rizstermesztéssel kapcsolatos ismeretek átadására. Három kutat fűrtünk, vízkészleteinket csepegtető öntözéssel óvjuk.”

A **CAREM** eredetileg a tengerparti területeken foglalkozott mangrove újratelepítésével, ám ma már a rizstermelőket is támogatja. A szövetség kerekén 800 tagot számlál.

Rizstermelők támogatása és az ökoszisztéma védelme

A rizstermelők támogatása és a helyi ökoszisztéma védelme

Faou Diouf DjilorDjidiackim faluban, Fimela megyében él. A falusi asszonyok zöméhez hasonlóan, ő sem csak ugyanazt a munkát végzi, mint a férfiak. Ellátja a ház körüli teendőket is - vízfordás, főzés, mosás, gyereknevelés – de a mindennapos tevékenységeken túl rá hárul az olyan helyben honos haszonnövények feldolgozása is, mint a köles, földimogyoró vagy a rizs. A termény egy részét saját fogyasztásra szánják, a többségét viszont feldolgozzák és eladják.

„Az éghajlatváltozás miatt az esős évszakban túl nagy az áradás a faluban. A tenger szintje emelkedik, a talaj sóssá válik, a szél pedig erodálja. A föld repedéseiből - egy az egészségre káros fűféle - „Ndoukhoum” nő” - meséli Fatou Diouf.

A CAREM nevű szervezet a talaj megmunkálásában és értékes, ellenálló vetőmagok biztosításával támogatja az olyan rizstermelőket, mint Fatou Diouf.

„Most először tudtunk 1,5 hektáron rizst termeszteni. Emellett a zöldségeskertünk is kerítést kapott, így ott is több a termés.”

A képen balról a második
Fatou Diouf

„ Sopeeku jawji tax na ba dëkk bi dafay taa si nawet gi, ndoxu geej gi yeeg, xorom si nangu suuf si. Su ko defee nawet gi du neex. Porose bi tax na ba nu mèna am ay jiiw wu ceeb yu baax.” (Fatou Diouf)

„ Az éghajlatváltozás miatt az esős évszakban túl nagy az áradás a faluban. A tenger szintje emelkedik, a talaj sóssá válik, a szél pedig erodálja. Alacsony a terméshozam is. A projektnek köszönhetően értékes, ellenálló szaporítóanyaghoz jutunk.”

Európai kapcsolatok

A „Fair Falvak – Méltányosan helyben” elnevezésű EU projektben résztvevő partnerszervezetek Ausztriában, Magyarországon és Lengyelországban valósítanak meg programokat. Céljuk olyan helyi éghajlatvédelmi tevékenységek ösztönzése, melyek a globális vonatkozásokat is megjelenítik. Teszik ezt olyan cselekvésre ösztönző, kreatív módszerekkel, mint például a Fair-játék-foglalkozások, melynek résztvevői a különleges rendezvényeken átláthatják és „átélhetik” a klímaigazságosság témakörét.

A programba bekapcsolódó települések éghajlatvédelmi tevékenységei nemcsak saját térségük fejlődését segítik elő, de - közvetett módon - olyan országokra is kedvező hatással vannak, mint Szenegál. Az összefüggések szerteágazóak. A szenegáli partok előtt cirkáló hatalmas európai halászhajók kizsákmányolják a tengert, így a szenegáli halászok előbb munkanélkülivé, majd földönfutóvá válnak. A régióban termesztett bio- és fair trade élelmiszerek hozzájárulnak az éghajlat védelméhez, ugyanakkor a helyi társadalom előrelépését is segítik.

Helyben az éghajlat védelméért

A **Magyarországi Éghajlatvédelmi Szövetség** célja, hogy összefogja, segítse és hatékonyabbá tegye azokat a közösségi – társadalmi szervezetek és önkormányzatok közreműködésével megvalósuló – kezdeményezéseket, melyek az éghajlatváltozás problémájára keresik a választ. A MÉSZ az Európai Klímaszövetség módszertana alapján segítséget nyújt a csatlakozó települések számára éghajlatvédelmi stratégiájuk, programjuk elkészítésében. Támogatja a tagok tapasztalatcseréjét, illetve lehetőséget biztosít számukra helyi, országos és európai kampányokhoz, projektekhez történő csatlakozásra.

A **www.facebook.com/KlimaveddVelem** közösségi oldalon nem csak tájékoztatást nyújtunk programjainkról, hanem mindennapi ötleteket igyekszünk adni a környezetbarát életvitelhez.

